

<https://doi.org/10.32405/2411-1309-2019-22-238-249>

УДК 37.016:821.161.2(075)(045)

ПІДРУЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПРОЕКЦІЇ НА НОВУ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ

Оксана Приходько,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри базових і спеціальних дисциплін
Навчально-наукового інституту інноваційних освітніх технологій
Національного авіаційного університету,
м. Київ, Україна,
e-mail: prykhoxa2017@gmail.com

У статті розглянуто теоретичну концепцію сучасного підручника української літератури в аспекті ідей і концептуальних засад Нової української школи. Проаналізовано технологічні інновації, які допоможуть перетворити підручник на сучасний навігатор, покликаний сприяти учням і ученицям у реалізації освітніх можливостей. З'ясовано, які риси підручника допоможуть сьогодні практично втілити підходи НУШ в аспекті формування вільного освітнього середовища, усі учасники якого перебувають в інтегративному середовищі взаємообміну та взаємозбагачення досвідом, ідеями тощо. Окреслено компетентнісний потенціал сучасного підручника з літератури, наголошено на важливості відходу від знанневої парадигми в організації програмового матеріалу задля посилення компетентнісного підходу. Наведено конкретні приклади реалізації в підручнику наскрізних змістових ліній, що забезпечують зв'язок літератур із іншими галузями знання (природничою, іноземні мови, математична та ін.).

Ключові слова: підручник української літератури, Нова українська школа, компетентнісний потенціал підручника, наскрізні лінії, ключові компетентності.

Постановка проблеми. Дискурс, сформований навколо концепції *Нової української школи* (НУШ), зумовлює до осмислення концептуальних засад, відповідно до яких мають бути написані нові підручники. НУШ наголошує на компетентнісному навчанні, а не школі знань, що, відповідно, позначається й на новому форматі підручників. У цій статті розглянуто спробу запропонувати нову модель підручника з української літератури, що відповідає б концептуальним засадам НУШ і допомагала втілювати їх у навчальному процесі.

У новому Законі «Про освіту» [6] зазначено, що стандарт освіти НУШ є компетентнісним. Компетентність розуміємо, як те, що апріорі містить знання, проте знаннєвий компонент значною мірою підпорядкований ідеї сформувати навичку або уміння.

Традиційна школа наповнювала навчальний процес значною кількістю знань, які не мали практичного застосування. Це була школа «енциклопедичного» характеру, тобто така, у якій важливо на кожному уроці пропонувати нове знання. Освітня траєкторія НУШ інша: важливі не знання, а уміння й навички, тож урок постає формою практичного розвитку певного уміння. Підручник у такому разі має бути покликаний реалізувати ідею поступу в навчанні. Важливо, щоб в основу підручника була закладена не знаннєва, а компетентнісна парадигма. Потрібні не знання як такі, а те, чого можна досягнути, маючи ті чи ті знання. Важливо, щоб на кожному уроці викладачі літератури ставили перед учнями та ученицями практичну мету, яка б водночас поставала формою переконання нашої «доволі прагматичної молоді в тому, що на уроках вони здобувають конкретні уміння й навички, потрібні для життя» [5, с. 3].

За традиційної школи не раз можна було почути думку про те, що її випускники й випускниці відірвані від реальності, що діти не підготовлені до життя після школи. НУШ прагне заповнити цю прогалину, акцентуючи передусім на уміннях і навичках, а також на ставленні, яке є важливими елементом навчального процесу. Проблема полягає в тому, що *ставлення* майже неможливо виміряти. Ставлення може бути сформоване на основі не одного уроку й навіть не одного навчального року, проте воно є важливим результатом і чинником навчального процесу відповідно до концепції НУШ.

Аналіз останніх досліджень. Концептуальні окреслення сучасного підручника знаходять своє відображення в низці досліджень. Так, цієї теми торкаються у своїх працях О. Бандура [1], Г. Васьківська [2], Л. Гризун [3], Д. Дроздовський [5], В. Кизенко [7], М. Левшин [8], Н. Михайловська [9], В. Оліфіренко [10], В. Паламарчук [11], О. Пометун [12], Г. Саприкіна [14], С. Трубачева [16], А. Фасоля [17] та ін.

Новий підручник з української літератури має бути покликаний реалізувати компетентнісну стратегію уроку словесності. Урок літератури (української та зарубіжної) в освітній траєкторії НУШ — це не лише урок пізнання прекрасного й урок формування естетичного смаку, хоч це і є першочерговим. Література дає можливість осмислювати проблеми, що стосуються ключових компетентностей, представлених у НУШ. Зрештою, уже сьогодні у преамбулах до програм з української літератури ідеться про наскрізні лінії, які стосуються таких царин життя, як *підприємливість і фінансова грамотність, екологічне мислення, громадянська активність* тощо. У такому разі урок літератури є не лише уроком розуміння прекрасного, а й «інструментом, що допомагає усвідомити світ таким, яким він є, сприймаючи критично те, що потребує доопрацювання, й висловлюючи активну громадянську позицію, що є спонукою поліпшення життя» [5, с. 5]. Важливо навчити учнів і учениць висловлювати свої міркування з приводу проблем сьогодні, не боятися брати відповідальність на себе, водночас критика має бути етичною та коректною.

Сучасні дослідники освітнього простору (Д. Дроздовський, Г. Саприкіна) сходяться в думці на тому, що кожний може мати свою точку зору й має право на її висловлення, навіть якщо викладачеві така думка видається хибною. Твори літератури допомагають розуміти світ як *мультиверсум поглядів* і багаторівневе явище, що представляє різні форми досвіду, позаяк не існує однієї чітко визначеної моделі інтерпретації художнього твору. Урок літератури дає можливість розвинути погляд на світ як потенційно множинний, а отже, потрібно навчитися висловлювати свою позицію так, аби донести її раціональну суть, а також почути погляди інших, які можуть спонукати нас по-іншому поглянути на проблему й запропонувати ще кращу модель її розв'язання.

Підручник має переконати учнів і учениць у тому, що уроки літератури потрібні для повсякденного життя, позаяк на них розвиваються ті уміння й навички, які забезпечують певні переваги людей, які читають, порівняно з тими, хто живе без книжок. Читання виховує здатність точнішого й тоншого розуміння дійсності, що, відповідно, спричиняється до формування таких важливих навичок, як здатність до соціальної адаптації, соціальна гнучкість, що пов'язана з умінням акумулювати ті життєві ресурси, які потрібні для розв'язання конкретного завдання чи проблеми. Читання допомагає розвинути гнучкість мислення, дає можливість усвідомити, що світ навколо не є чорно-білим, а в кожній конкретній ситуації потрібно ґрунтуватися на умовах саме цієї ситуації, тож не варто сподіватися, що правильна модель поведінки в одній ситуації буде дієвою в іншій.

Формулювання **цілей (мети)** статті. Вихідною ціллю статті є теоретичне окреслення моделі підручника з літератури, який зможе допомогти реалізувати ідею навчатися упродовж життя й бути компетентнісно-зорієнтованим. Важливим елементом життя й чинником професійного саморозвитку є читання як соціальна практика. Читання не обмежується лише програмовими творами й не вичерпується тими годинами, що відведені на уроки літератури. У такому разі підручник має насамперед допомогти сформувати *читацьку компетентність* учнів і учениць. Він має спонукати до сприйняття читання як процесу, який дає насолоду, а водночас формує новий досвід.

Виклад основного матеріалу. Важливо, щоб підручник відповідав особливостям часу [1, с. 12], який має вплив на формування світоглядних засад учнів і учениць. Сьогодні ми живемо в епоху гіпертрофованої візуальності, тож підручник має містити зв'язки з інтермедіальним світом і цифровим середовищем. У такому разі QR-коди постають важливим елементом, який допоможе залучити учнівські смартфони та айфони до реалізації навчальної мети [11, с. 19]. Ми не змінимо учнів, якими б суворими не були заборони на користування телефонами під час перебування в закладі освіти. Тому важливо інкорпорувати сучасні гаджети в навчальний процес, показуючи, що вони є не лише інструментом для розваг, а й важливим ресурсом, потрібним для навчання. QR-коди у підручнику з літератури

є «містком у світ візуального та аудіального віртуального середовища, за допомогою цього містка можна візуалізувати на уроці аналізовані програмові твори, які мають різні адаптації в театрі чи опері, кіно чи у вигляді коміксів» [5, с. 6] тощо.

У вітчизняній традиції літературу вивчають відокремлено від інших видів мистецтва. На уроках художньої культури не розглядають творів художньої літератури. Такий підхід не відповідає світовим традиціям, коли до галузі «Мистецтва» («Arts») належить і література. В українському варіанті, починаючи з 9 класу розпочинається вивчення української літератури в історико-хронологічному аспекті.

Кожний літературний твір, по суті, є новим досвідом, який ми інкорпоруємо в себе і який змінює наше ставлення до певних життєвих ситуацій чи проблем. Важливо розуміти, що читання потрібне для того, аби краще адаптуватися до життя й бути конкурентноспроможнішими.

Новий стандарт освіти побудований за галузевим, а не предметним принципом. Компонентами такого галузевого стандарту є «Рідномовна освіта», «Іншомовна освіта», «Мистецька освіта» тощо. Вивчення української літератури належить галузі «Рідномовна освіта» [6]. У такому разі в підручнику за допомогою QR-кодів важливо було б посилити мистецький компонент і зв'язки літератури з іншими видами мистецтва. Це можна зробити за допомогою введення до тексту підручника короткої інформації про ті цікаві адаптації художньої літератури в інших видах мистецтва, які пов'язані з програмовим матеріалом, а сам QR-код дасть можливість переглянути виставу «Кайдашева сім'я», «Сойчине крило» або ж «Лісову пісню».

Важливо мінімізувати інформаційно-енциклопедичну лінію в підручникові й посилити компетентнісну. QR-коди можуть відсилати учнів і учениць до інформації на *Вікіпедії* або інших перевірених і надійних джерел, на яких можна прочитати біографії українських письменників та інші відомості. Немає потреби перетворювати підручник на модель міні-історії української літератури. Узагалі було б цікаво в експериментальному плані перегрупувати теми шкільної програми за проблемно-тематичним принципом, а не подавати їх в історико-хронологічній послідовності. У такому разі можна було б згрупувати твори навколо наскрізних ліній та інших умінь, без яких складно уявити людину XXI століття. Окремі приклади поезій (Ліни Костенко, Максима Рильського та ін.), драматичних і прозових творів («Лісова пісня» Лесі Українки тощо) словесно візуалізуватимуть екологічну проблематику та спонукатимуть до утвердження екологічного мислення; інші твори можуть бути згруповані навколо важливості критичного ставлення до інформації задля унеможливлення маніпуляцій та ідеологічного впливу на людину (як-от у «Мині Мазайлі» М. Куліша); окрема група розкриватиме тему війни й мотив «прямостояння» людини в найтяжчих умовах під час боротьби з ворогом («Поza межами болю») та ін. У такому разі перед старшокласниками й старшокласницями буде розкрито панораму української літератури, приклади якої органічно сполучені з сьогоденням. Такий підхід допоможе переконати у тому, що вивчення літератури важливе для формування власної

життєвої позиції й досвіду; література розширює кругозір і дає можливість розглядати проблему в широкому спектрі, уникаючи упередженості та бінарності в оцінці явищ. Світ XXI століття не є чорно-білим, а намагання звузити розгляд проблеми є виявом маніпулятивних технологій, які здобувають особливу актуалізацію в умовах гібридної війни. Викладання літератури в умовах війни має спонукати до розвитку критичного мислення й формування тих навичок, що унеможливають маніпулятивні технології, до яких вдаються окремі герої програмових творів («Мина Мазайло», «Я (Романтика)», «Україна в огні» тощо). Українська література є інструментом розвитку критичних умінь і чинником утвердження національної ідентичності.

Сьогодні ми говоримо про невимірюваність *ставлення* на кожному уроці. Водночас у новому підручнику з української літератури важливо було б наголосити на тому, як на основі прочитання творів нашої літератури відбувалося формування ставлення в минулому. Було б доцільно подати приклади того, як література впливає на формування громадянської позиції тощо. Ставлення й цінності — важливий компонент освіти відповідно до концептуальних засад НУШ. Ці два поняття пов'язані з тим, що в ідеалі кожний урок літератури орієнтований на «пропущення» художніх творів через особистісне сприйняття, а для досягнення такої мети потрібно викладати твори так, щоб вони сприймалися як актуальні.

Цього завдання можна досягнути в кілька способів. По-перше, потрібно оновити інтерпретаційні моделі програмових матеріалів [2, с. 43], подати твори в новому інтерпретаційному обрамленні, що відповідає сьогоденню, а не є ретрансляцією штампів і кліше пострадянської педагогіки й методики викладання української літератури. По-друге, потрібно проводити чіткі лінії з уміннями й навичками, потрібними для людини XXI століття. По-третє, важливо долучати сучасні інформаційні технології, гаджети, віртуальне середовище до вивчення літератури.

У новій програмі важливими компонентом вивчення словесності є *медіатексти*. Важливо не лише працювати з медіатекстами на уроках української мови та літератури, а й також створювати власні медіапродукти на кшталт блогів, відеопрезентацій, які можуть бути пов'язані з новим представленням класичних творів української літератури [3, с. 6]. Скажімо, можна створити блог про те, яким би був шлях Степана Радченка в Києві XXI ст., що могло б змусити сучасну людину змінити прізвище або ж розпочати розшуки власного родоvodu (алюзія на «Мину Мазайла» та «Мартина Борулю») тощо. Важливо долучати учнів і учениць до продукування власних медіатекстів, які можна розміщувати на спеціальних блогах чи платформах *Google (Google Clouds)* тощо. Залучення айфонів і смартфонів до творення медіатекстів, в основі яких — сучасне прочитання програмових матеріалів, допоможе у виробленні ставлень і у формування цінностей на основі вивченого української літературного матеріалу.

Завдання після параграфів у підручнику можуть бути такими, щоб спонукати до створення власних учнівських медіатекстів на основі вивченого матеріалу. Важ-

ливо не просто перевіряти себе в режимі тестів чи запитань відкритого характеру, а також через творення нового, позаяк подібна технологія значно результативніша в плані розвитку конкретних практичних умінь і навичок. На уроці української літератури в траєкторії НУШ ми говоримо і про розвиток інформаційно-комунікативних умінь, відповідно, «Інформатична освіта» може мати дотикові з рідномовною, зокрема на уроці української літератури. Крім того, вивчення таких творів, як «Поза межами болю» та ін. є важливим чинником в осмисленні війни як реально-го явища сьогодення. У такому разі відбудеться формування громадянської компетентності, а також виявлення активної життєвої позиції учнів і учениць шляхом створення блогів на підтримку українських захисників-героїв.

Важливо, щоб підручник спонукав до нових прочитань художніх творів, нових інтерпретацій, а для цього осмислення програмового матеріалу має відбуватися в есеїзованій формі. Використання принципів есе у написанні підручникових розділів зробить сам підручник «живим». Потрібно оновити сприйняття текстів від кліше й стереотипів, які вже спричинилися до того, що українську літературу часто уявляють як «літературну плачів», «мінорну літературу», «літературу про село» тощо.

У XXI столітті потрібно знайти нові методологічні й методичні прийоми для осмислення літературного матеріалу попередніх культурно-історичних епох, щоб зацікавити учнів і учениць літературою, скажімо, XIX століття. Проблеми пошуків правди й встановлення соціальної справедливості стосуються як тієї епохи, так і нашого часу. Водночас доцільно розглянути позитивний досвід трансмедіальної адаптації класичних творів зарубіжної літератури у кінематографі («Анна Кареніна Л. Толстого, «Шерлок» А. Конан Дойла та ін.). Образ Шерлока, створеного в британському серіалі, зробив із цього персонажа XIX століття культ, який водночас спричинився до масової уваги до художнього твору, який здобув цілковито нову, проте надзвичайно актуальну інтерпретацію. Стратегія, спрямована на «оживлення», «осучаснення» класичних творів — важливий інструмент у формуванні читацької компетентності та посиленні інтересу до художньої літератури.

У підручнику важливо запропонувати вправи, які б прив'язували матеріал до сьогодення [12, с. 565]. Потрібно переконати учнів і учениць у тому, що українська література постає елементом життєсвіту людини XXI століття: створюють нові фільми про українських письменників, представлених у шкільній програмі, на основі класичних творів знімають фільми; літературні образи представлені у світі масової культури (стрит-арт, графіті, мурали тощо). Лише в такому разі урок літератури буде «уроком життя», який засвідчуватиме, що українська література має важливий понадчасовий потенціал. Урок української літератури формує не лише естетичний смак, а й значно розширює учнівський досвід, сприяючи поглибленню знання про світ навколо.

Отже, успішна реалізація концепції НУШ може мати місце, якщо відбудуться зміни на рівні вчителя та на рівні змісту освіти. Особистість учителя та зміст осві-

ти — два найважливіших компоненти, які уможливають зміни в освітньому просторі. Підручник постає як важливим джерелом змісту освіти, так і інструментом, що формує світоглядні позиції викладачів літератури [16, с. 302]. У такому разі важливо створити новий тип підручників, які б переконали прагматичне покоління молоді у тому, що читання художньої літератури робить їх успішними на ринку праці, сприяє соціалізації особистості, допомагає розвинути ті уміння й навички, які напряму не пов'язані з літературою, проте які можуть бути удосконалені саме на уроці літератури. Підручник української літератури не є відображенням історико-літературної хронології, а тим матеріалом, який формує світогляд і ставлення сучасних учнів і учениць XXI століття, допомагаючи увібрати їм у власний життєві смисли, сформовані в інші культурно-історичні періоди української літератури, утверджуючи водночас українську ідентичність і сприяючи адекватному сприйняттю навколишньої дійсності, у якій маємо вияви гібридної війни та форми маніпулювання суспільною думкою.

Сучасний підручник з української літератури покликаний сформувати *модерну українську ідентичність* шляхом представлення *нових інтерпретаційних моделей* щодо програмового матеріалу, *системи завдань, спрямованої на продукування медіатекстів*, які б мали зв'язок із програмових матеріалом, а також шляхом залучення до підручника *нових цифрових технологій*, що сприятиме вивченню літератури як явища мистецтва й, отже, в системі мистецької освіти.

Компетентнісний підручник нового покоління покликаний бути не резервуаром знань, а навігатором, який допоможе учням і ученицям зорієнтуватися не лише в програмовому матеріалі, а й у ширшому соціокультурному контексті, який зможе у разі зацікавлення стати об'єктом наукових досліджень тощо. Сьогодні ми живемо в епоху, яку науковці (психологи, соціологи, культурологи) називають добою «агресивної візуальності». Значний інтерес викликають мистецькі об'єкти, які постають трансмедіальною адаптацією та інтерпретацією літературного твору. Скажімо, в Україні наприкінці 2018 р. Вийшов у прокат фільм «Шевченко. Повернення», а на початку 2019 р. Оприлюднено трейлер фільму про Лесю Українку. На провідному телевізійному каналі маємо фільм «У неділю рано зілля копала», який хоча й має численну критику, представлену в соцмережах, є кінопродуктом, що відсилає нас, по-перше, до однойменної повісті Ольги Кобилянської, по-друге, до історичного роману у віршах «Маруся Чурай» Ліни Костенко, по-третє, до пісень Марусі Чурай. Отже, маємо значну кількість кінематографічних інтерпретацій літературних творів, включених до шкільного курсу. Варто згадати й варті уваги театральні інтерпретації, скажімо, за творами Івана Франка («Сойчине крило»), В. Домонтовича («Дівчинка з ведмедиком») та ін. Учнів і учениць завжди цікавить значно більше те, що відбувається в їхньому часі. Тому природно, що підручник не може уникати таких тем, про які наші школярі спілкуються у соцмережах. Важливо, щоб компетентісно зорієнтований

підручник допомагав формувати естетичний смак і відчуття мистецького рівня, а для цього потрібно не боятися залучати до обговорення мистецькі твори, які виникають у нашому часі.

Підручник може підказати якісь дороговкази до розуміння класики, творів, які пройшли випробування часом і мають певну герменевтичну традицію [10, с. 46], тобто сукупність інтерпретаційних домінант, які розкривають епістемологічний, естетичний потенціал твору. Проте у XXI ст. під час роботи з текстом на уроці літератури може виникнути зовсім несподівана інтерпретація, яка впливає з реалій сьогодення. Таке тлумачення в жодному разі не варто відкидати, оскільки інакше ми порушуємо принцип герменевтичного кола Шляєрмахера. Зазначений принцип засвідчує, що інтерпретація художнього твору нагадує спіраль, і рух цієї спіралю потенційно є необмеженим. У такому разі ми не маємо права відкидати інтерпретації учнів і учениць, зумовлених їхнім часом. Вони не заперечують ключових смислів (семіосферного ядра твору), проте допомагають зрозуміти естетичний і смисловий потенціал художнього твору за допомогою мисленевих асоціацій, аналогій та ін. іншої культурно-історичної епохи — доби сьогодення.

Компетентнісний підручник не може вважатися непорушним вмістилищем знань, оскільки, відповідно до сучасних психологічних і соціологічних досліджень, у XXI ст. надзвичайно пришвидшився технологічний темп, який позначається на тому, що те, до чого доходили п'ятдесят років тому за два роки, сьогодні можна дійти за два місяці. А отже, це спричиняє надзвичайно швидку інформаційну зміну. У царині культури з'являються нові мистецькі об'єкти, які полоняють думки учнів і учениць, стають об'єктами розмов. І наше завдання полягає в тому, щоб залучити те, що цікавить школярів, до розмови про програмові речі. Кожний урок має бути розмовою про те, що є життєво важливим і відповідає духові часу. Лише так ми зможемо зробити траєкторію навчання компетентнісною й партнерською у своїй суті. Підручник має допомогти і школярам, і викладачам (усім учасникам і учасницям освітнього процесу) здобувати щось нове, оскільки в Новій українській школі змінюється сама роль викладача. Більше він чи вона не є носіями абсолютного знання, оскільки така настанова суперечить самій сутності змін і темпам розвитку технологій, темпам змінюваності культурних вимірів тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, важливо, щоб новий компетентнісний підручник допоміг сформувати відкритий простір, у якому відбувається взаємообмін і взаємозбагачення, а не трансляція знань від викладача до учнів. Саме тому в ньому має бути збільшена кількість розділів, які є не енциклопедичними статтями, а навігаторами у світі культури минулого та сьогодення. Підручник сам має бути навігатором, який допоможе зорієнтуватися в категоріях сучасної культури та сформувати уявлення про прекрасне, яке реалізоване в програмових художніх творах. Категорія прекрасного, з одного боку, має іманентну незмінність, а з другого, є змінною, як категорія сміху/гумору. Те,

що викликало сміх у гуморесках Остапа Вишні, може не викликати щирих емоцій в учнів та учениць сьогодні. Водночас твори Тараса Шевченка, Лесі Українки, Вільяма Шекспіра, Данте тощо містять понадчасовий естетичний потенціал, який може бути по-новому розкритий у сучасних мистецьких формах і художніх трансформаціях, проте твори зазначених авторів наділені онтологічною мистецькою довершеністю, яка пройшла перевірку часом.

Використані джерела

1. Бандура О. М. Шкільний підручник з української літератури / О. М. Бандура. — Київ: Пед. думка, 2001. — 76 с.
2. Васьківська Г. О. Метапредметний підхід до формування системи знань про людину як один із принципів сучасного підручникотворення // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.: голов. ред. — О. М. Топузов]. — К.: Пед. думка, 2012. — Вип. 12. — С. 42–50.
3. Гризун Л. Е. Дидактичні основи створення сучасного комп'ютерного підручника: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук: 13.00.09 / Л. Е. Гризун. — Х., 2002. — 20 с.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
5. Дроздовський Д. Виклики й перспективи реформування сучасної освіти в Україні / Д. Дроздовський // Дивослово. — 2018. — № 1. — С. 2–6.
6. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Кизенко В. І. Вибір змісту освіти для старшої школи й відображення його у програмах і підручниках // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.: голов. ред. — О. М. Топузов]. — К.: Пед. думка, 2015. — Вип. 15. — Ч. 1. — С. 276–288.
8. Левшин М. Електронний підручник у системі навчально-методичного забезпечення ВНЗ / М. Левшин, Ю. Прохур, О. Муковіз // Вища освіта України. — 2007. — № 1. — С. 60–67.
9. Михайловська Н. Конструювання нового підручника з української мови як державної: виклики сьогодення / Н. Михайловська // Українська мова й література в школах України. — Київ: Педагогічна преса, 2018. — № 3. — С. 33–38.
10. Оліфіренко В. В. Підручник з української літератури: історія і теорія. / В. В. Оліфіренко. — Донецьк: Східний видавничий дім, 2003. — 324 с.
11. Паламарчук В. Ф. Прогноз розвитку освіти України / Творчі здобутки гімназії: наук.-метод. посіб. / Головний редактор, керівник авторського колективу, канд. пед. наук, Заслужений вчитель України В. І. Сафіулін; наук. ред. — доктор педагогічних наук, проф. В. Ф. Паламарчук. — К.: Освіта України, 2015. — С. 18–34.
12. Пометун О. І. Проектування шкільних підручників: вимоги і проблеми / О. І. Пометун, Н. М. Гупан // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. пр. / НАПН України; Ін-т педагогіки. — Київ: Пед. думка, 2014. — Вип. 14. — С. 564–573.
13. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. — О. М. Топузов]. — К.: Педагогічна думка, 2015. — Вип. 15. — Ч. 1. — 370 с.
14. Сапрыкина Г. А. Электронный учебник — современное средство обучения [Електронний ресурс] / Сапрыкина Г. А. — Режим доступу: <http://www.websib.ru/ites/2003/06-01.htm>

15. Товпинець І. П. Концепція учебника и его структурирование // Проблемы школьного ученика: сб. статей / сост. Г. А. Молчанова. — М.: Просвещение, 1991. — Вып. 20. — С. 34–44.
16. Трубачева С. Е. Шкільний підручник у компетентнісно зорієнтованому освітньому середовищі // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.: голов. ред. — О. М. Топузов]. — К.: Пед. думка, 2015. — Вип. 15. — Ч. 2. — С. 300–308.
17. Фасоля А. М. Підручник української літератури в системі особистісно зорієнтованого навчання / Анатолій Фасоля [Електронний ресурс]. — Режим доступу: ozonlit.org.
18. Халіна О. Формування громадянської компетентності: реалізація концепції «Нова українська школа» / О. Халіна // Психолог: всеукраїнська газета для вчителів. — 2018. — № 7/8. — С. 48–51.

References

1. Bandura O. M. Shkil'nyj pidruchnyk z ukrajins'koyi literatury. — Ky'viv: Ped. dumka, 2001. — 76 s.
2. Vas'kivs'ka G. O. Metapredmetnyj pidxid do formuvannya sy'stemy znan` pro lyudy` nu yak ody`n iz pry`ncy`piv suchasnoho pidruchny`kotovorennya // Problemy` suchasnoho pidruchny`ka: zb. nauk. pracz` / [red. kol.: golov. red. — O. M. Topuzov]. — K.: Ped. dumka, 2012. — Vy`p. 12. — S. 42–50.
3. Gry`zun L. E. Dy`dakty`chni osnovy` stvorennya suchasnoho komp'yuternogo pidruchny`ka: avtoref. dy`s. na zdobuttya nauk, stupenya kand. ped. nauk: 13.00.09. — X., 2002. — 20 s.
4. Derzhavnyj standart bazovoyi i povnoyi zagal'noyi seredn'oyi osvity` [Elektronnyj resurs]: — Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
5. Drozdovs'kyj D. Vy`kly`ky` j perspekty`vy` reformuvannya suchasnoyi osvity` v Ukraini // Dy`voslovo. — 2018. — № 1. — S. 2–6.
6. Zakon Ukrainy` «Pro osvitu» [Elektronnyj resurs]: — Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Ky`zenko V. I. Vidbir zmistu osvity` dlya starshoyi shkoly` j vidobrazhennya jogo u programax i pidruchny`kax // Problemy` suchasnoho pidruchny`ka: zb. nauk. pracz` / [red. kol.: golov. red. — O. M. Topuzov]. — K.: Ped. dumka, 2015. — Vy`p. 15. — Ch. 1. — S. 276–288.
8. Levshyn M. Elektronnyj pidruchny`k u sy`stemi navchal`nometody`chnogo zabezpechennya VNZ // Vy`shha osvita Ukrainy`. — 2007. — № 1. — S. 60–67.
9. My`xajlovs'ka N. Konstruyuvannya novogo pidruchny`ka z ukrajins'koyi movy` yak derzhavnoyi: vy`kly`ky` s`ogodennya // Ukrayins'ka mova j literatura v shkolax Ukrainy`. — Ky'viv: Pedagogichna presa, 2018. — №3. — S. 33–38.
10. Olifirenko V. V. Pidruchny`k z ukrajins'koyi literatury`: istoriya i teoriya. / V. V. Olifirenko. — Donecz`k: Sxidnyj vy`davny`chyj dim, 2003. — 324 s.
11. Palamarchuk V. F. Prognoz rozvy`tku osvity` Ukrainy` / Tvorchy` zdobutky` gimnaziyi: nauk.-metod. posib. / Golovnyj redaktor, kerivny`k avtors`kogo kolekty`vu, kand. ped. nauk, Zasluzhenyj vchy`tel` Ukrainy` V. I. Safiulin; nauk. red. — doktor pedagogichny`x nauk, prof. V. F. Palamarchuk. — K.: Osvita Ukrainy`, 2015. — S. 18–34.
12. Pometun O. I. Proektuvannya shkil'ny`x pidruchny`kiv: vy`mogoy` i problemy` // Problemy` suchasnoho pidruchny`ka: zb. nauk. pr. / NAPN Ukrainy`; In-t pedagogiky`. — Ky'viv: Ped. dumka, 2014. — Vy`p. 14. — S. 564–573.

13. Problemy` suchasnogo pidruchny`ka: zb. nauk. pracz` / [red. kol.; golov. red. — O. M. Topuzov]. — K.: Pedagogichna dumka, 2015. — Vy`p. 15. — Ch. 1. — 370 s.
14. Sapryikina G. A. Elektronnyy uchebnik — sovremennoe sredstvoobucheniya [Elektronnyy resurs]. — Rezhim dostupu: <http://www.websib.ru/ites/2003/06-01.htm>
15. Tovpinets I. P. Kontsepsiya uchebnika i ego strukturovaniye // Problemy shkolnogo uchenika: sb. statey. — M.: Prosveschenie, 1991. — Vyip. 20. — S. 34–44.
16. Trubacheva S. E. Shkil`ny`j pidruchny`k u kompetentnisno zoriyentovanomu osvitr`omu seredovy`shhi // Problemy` suchasnogo pidruchny`ka: zb. nauk. pracz` / [red. kol.: golov. red. — O. M. Topuzov]. — K.: Ped. dumka, 2015. — Vy`p. 15. — Ch. 2. — S. 300–308.
17. Fasolya A. M. Pidruchny`k ukrayins`koyi literatury` v sy`stemi osoby`stisno zoriyentovanogo navchannya / [Elektronny`j resurs]. — Rezhym dostupu: ozonlit.org.
18. Halina O. Formuvannya gromadyans`koyi kompetentnosti: realizaciya koncepciyi “Nova ukrayins`ka shkola” // Psy`xolog: vseukrayins`ka gazeta dlya vchy`teliv. — Ky`yiv, 2018. — №7/8. — S. 48–51.

Оксана Приходько,

кандидат педагогических наук, доцент,

заведующая кафедрой базовых и специальных дисциплин

Учебно-научного института инновационных образовательных технологий

Национального авиационного университета, г. Киев, Украина,

УЧЕБНИК ПО УКРАИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ В ПРОЕКЦИИ НА НОВУЮ УКРАИНСКУЮ ШКОЛУ

В статье рассматривается теоретическая концепция современного учебника по украинской литературе в аспекте идей и концептуальных основ Новой украинской школы. Проанализированы технологические инновации, которые помогут превратить учебник на современный навигатор, способствующий ученикам и ученицам в реализации образовательных возможностей. Выяснено, какие черты учебника помогут сегодня практически воплотить подходы НУШ в аспекте формирования свободной образовательной среды, все участники которой находятся в интегративной системе взаимообмена и взаимообогащения опытом, идеями и др. Определен компетентностный потенциал современного учебника по литературе, отмечена важность ухода от знанево́й парадигмы в организации программного материала для усиления компетентностного подхода. Приведены конкретные примеры реализации в учебнике сквозных содержательных линий, обеспечивающих связь литературы с другими отраслями знания (естественной, иностранные языки, математическая и др.).

Ключевые слова: учебник по украинской литературе, Новая украинская школа, компетентностный потенциал учебника, сквозные линии, ключевые компетентности.

Oksana Prykhodko,

**Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor,
Chief of Basic and Special Disciplines Department
of Teaching-Scientific Institution of Education Technologies
of National University of Aviation, Kyiv, Ukraine**

TEXTBOOK ON UKRAINIAN LITERATURE IN PROJECTION ON NEW UKRAINIAN SCHOOL

In the paper, the author has outlined the theoretical concept of a contemporary Ukrainian textbook on literature in the aspect of ideas and conceptual foundations of the New Ukrainian School. The analysis of technological innovations, which help to transform the textbook into a contemporary navigator, is intended to help students in realization of educational opportunities. It is clarified in the paper which features of the textbook will help to practically implement the New Ukrainian School approaches in the aspect of formation of a free educational environment, all participants of which are in an integrated environment of mutual exchange and mutual enrichment with experience, ideas, etc. The competent potential of the contemporary textbook on literature has been spotlighted, the importance of leaving the knowledge paradigm in the organization of the program material is emphasized in order to strengthen the competence approach. The concrete examples of implementation in the textbook of cross-subject lines, which provide the connection of literature with other branches of knowledge (nature, foreign languages, mathematics, etc.) has been explained.

Competent textbook cannot be considered as an immaculate receptacle of knowledge because according to contemporary psychological and sociological studies in the XXI century the technological pace has been extremely accelerated, which affects the fact that what we could see fifty years ago in two years now can be reached in two months. Consequently, this results in an extremely rapid informational change. Our task is to draw what students are interested in, talking about software things. Each lesson should be a conversation about what is vital and corresponds to the spirit of the time. The textbook should help both students and teachers (all participants of the educational process) acquire something new, since the role of the teacher changes in the New Ukrainian School. Besides, he or she is not the bearer of absolute knowledge, since such an approach contradicts the essence of change and the pace of technological development, the pace of change of cultural dimensions, and so on.

Keywords: textbook on Ukrainian literature, New Ukrainian School, competence potential of the textbook, cross-subject lines, key competencies.